

5. *Голев Н.Д.* Введение в теорию и практику мотивационного и структурного анализ. – Барнаул, 1981. – С. 6 – 32.
6. *Голев Н.Д.* О соотношении семантических и мотивировочных признаков // Вопросы языкознания и сибирской диалектологии. – Томск, 1977. – С. 21 – 26.
7. *Гинатуллин М.М.* К исследованию мотивации лексических единиц (на материале наименований птиц). Автореф. дисс. ... канд. филол. наук. – Алма-Ата, 1971. – 18 с.
8. *Горпинич В.О.* Українська словотвірна дериватологія. – Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетровського ун-ту, 1998. – 189 с.
9. Грамматика современного русского литературного языка. – М.: Наука, 1970.
10. *Зверев А.Д.* Словообразование в современных восточнославянских языках. – М.: Высшая школа, 1981.
11. *Земская Е.А.* Виды семантических отношений словообразовательной мотивации // Wiener Slavischer Almanach. – Wien, 1984. – Bd. 13. – P. 3 – 23.
12. *Кочерга Г.* Асоціативно-термінальна мотивація відмінникових дієслів у сучасній українській мові // Вісник Львівського університету. – Серія: Філологія. – Львів: 2004. – Вип. 34. – Ч. 1. – С. 88 – 94.
13. *Кубрякова Е.С.* Словообразование // Общее языкознание. Внутренняя структура языка. – М.: Наука, 1972. – С. 346 – 347.
14. *Кубрякова Е.С., Демьянков В.З., Панкрац Ю.Г., Лузина Л.Г.* Краткий словарь когнитивных терминов. – М.: Наука, 1996. – 245 с.
15. *Кудрявцева Л.А.* Моделирование динамики словарного состава языка: Монография. – К.: ИСДОУ, 1993. – 280 с.
16. *Лопатин В.В.* Русская словообразовательная морфемика. Проблемы и принципы описания. – М.: Наука, 1977.
17. *Рахилина Е.В.* Основные идеи когнитивной семантики // Фундаментальные направления в современной американской лингвистике. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1997. – С. 370 – 389.
18. Русская грамматика. – М.: Наука, 1980. – Т. 1.
19. *Селиванова Е.А.* Когнитивная ономазиология (монография). – К.: Фитосоціоцентр, 2000. – 248 с.
20. *Селиванова О.О.* Актуальні напрями сучасної лінгвістики (аналітичний огляд). – К.:Фітосоціоцентр, 1999. – 148 с.
21. *Стернин И.А.* Лексическое значение слова в речи. – Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1985. – 170 с.
22. *Телия В.Н.* Метафора как модель смыслопроизводства и ее экспрессивно-оценочная функция // Метафора в языке и тексте. – М.: Наука, 1988. – С. 26 – 52.
23. *Улханов И.С.* Мотивация и производность (о возможностях синхронно-диахронического описания языка) // Вопросы языкознания. – 1992. – № 2.
24. *Улханов И.С.* Мотивация в словообразовательной системе русского языка. – М.: Азбуковник, 2005. – 313 с.
25. *Ченки А.* Современные когнитивные подходы к семантике: сходства и различия в теориях и целях // Вопросы языкознания. – М.: 1998. – № 2. – С. 68 – 78.
26. *Ширинов И.А.* Множественность словообразовательной мотивации в современном русском языке. – Ростов, 1981.
27. *Яценецкая М.Н.* Словообразовательная и лексическая мотивированность слова // Вопросы русского языка и его говоров. – Томск, 1977. – Вып. 4.
28. *Lakoff G., Johnson M.* Metaphors We Live By. – Chicago University of Chicago Press, 1980. – 242 p.

Олійник О.О.

Уманський державний аграрний університет

МОВНА КАРТИНА СВІТУ ЯК ОБ'ЄКТ ВИВЧЕННЯ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Для лінгвістичних досліджень останніх десятиріч характерним є інтерес до вияву людського фактора у мові. Одним із шляхів вивчення і розуміння національної культури є дослідження мовної картини світу певного етносу, тому мовна картина світу стає ключовим поняттям у сучасних лінгвокультурологічних дослідженнях.

Актуальність теми зумовлена необхідністю подальшої розробки проблем культурологічної лінгвістики.

У межах статті ми розглянемо різні підходи до розуміння понять “картина світу”, “образ світу”, “модель світу”, “мовна картина світу”, “наукова картина світу”, “концептуальна картина світу” (далі відповідно – КС, ОС, МС, МКС, НКС, ККС), їх співвідношення та класифікацію картин світу.

Останнім часом у лінгвістиці широко використовується метафора “мовна картина світу”. Попри переважно метафоричне вживання, у сучасних культурологічних та лінгвістичних дослідженнях ця метафора поступово отримує термінологічний статус. Можна виділити кілька теоретичних підходів до розуміння категорії МКС.

Поняття “мовна картина світу” вживається у вузькому та широкому розумінні. Для лінгвокраїнознавчої теорії слова характерне вузьке розуміння цього поняття, оскільки національна специфіка мови пов’язувалася дослідниками тільки з лексичним мовним рівнем [4]. “...за кожним словом знаходиться шматочок людського досвіду. Словник індивіда відповідає певній автономній КС мовної особистості. Словник наукової області або сукупності наук у вигляді тезауруса може розглядатися як певний зліпок образу світу на даному етапі розвитку науки” [13, 37].

У сучасній лексичній семантиці давно стало загальноприйнятим положення, згідно з яким лексика мови є моделлю оточуючого світу. В ній специфічно зафіксована певна сукупність знань про його структуру і функціонування, а також особливості культури та самосвідомості певного народу [3, 74; 16, 79].

Широке розуміння поняття “мовна картина світу” полягає у тому, що МКС розглядають не тільки як лексико-семантичну систему мови, а як увесь устрій мови, що включає ще морфологію й синтаксис. У сучасній лінгвістиці панує широке осмислення поняття “мовна модель світу”. Цей погляд поділяє В. М. Телія, яка вважає, що засоби, які створюють мовний образ світу, формуються не лише в лексиці та фразеології, а й у граматиці [23, 71]. Лінгвісти В. М. Телія, В. Г. Гак визнають те, що саме реальне спілкування робить можливим створення істинного образу світу, оскільки КС, що створюється засобами мови при членуванні нею дійсності, не зводиться до її картування засобами мови та граматики. Істинний образ світу, його картина створюється людиною в реальному спілкуванні. КС виникає тоді, коли її зображують, зокрема образними засобами мови, живою метафорою. Відмінності у позначенні одних і тих самих предметів та ситуацій виступають перш за все як відмінності у способі побудови знака-висловлювання (вибору ознаки, що кладеться в основу найменування), а не як відмінності у формах мислення носіїв мов [5, 22; 23, 74].

Згідно з припущеннями І. О. Голубовської, субстанційно-ідеальний простір мови, будучи єдиним і безперервним, моделює специфічні риси національного світосприйняття і національного ладу мислення на всіх стратифікаційних рівнях мовної системи через посередництво дознакових, знакових, суперзнакових мовних величин [7, 28]. У процесі концептуалізації дійсності задіяні різні види звичайної свідомості: сенсорно-рецептивна, логіко-поняттєва, емоційно-оцінна, морально-ціннісна, які об’єктивуються національно-мовними формами, а саме: сенсорно-рецептивна концептуалізація дійсності пов’язана з елементами фонетичної системи мови у їхніх проєкціях на морфологічний і лексичний рівні, логіко-поняттєва концептуалізація пов’язана з лексико-семантичною системою мови, емоційно-оцінна – з морфологічною та лексичною системами, морально-ціннісна реалізується синтаксичним мовним рівнем і рівнем дискурсу [7, 25].

О.О. Корнілов охарактеризовує свою позицію як компромісну. З одного боку, він визнає роль усіх рівнів мови (синтаксису, морфології і навіть фонетики) як джерела інформації про національний склад мислення й національний характер; з іншого, під МКС

він розуміє лексико-фразеологічну систему мови. При цьому вчений розглядає семантично організований лексичний склад мови як “не тільки (і не стільки) словник даної мови, але й словесне втілення моделі світу, що існує у колективній мовній свідомості конкретного народу”. Компромісність своєї позиції вчений пояснює тим, що, визнаючи за “нелексикою” можливості нести інформацію про специфіку національного світобачення, її все-таки потрібно “вивести” поза межі МКС [14, 106 – 107]. Ми поділяємо точку зору дослідників, які є прибічниками широкого (філософсько-світоглядного) підходу до вирішення цього питання.

Визначення поняття МКС потребує розмежування таких понять, як “картина світу”, “модель світу”, “образ світу”. КС, МС, ОС є синонімічними поняттями. У загальному вигляді ці поняття позначають спрощене та скорочене відображення всієї суми уявлень про світ. У різних вчених знаходимо різне розуміння будови КС.

Так, зокрема Г. Д. Гачев розглядає будь-яку національну цілісність як Космо-Психо-Логос, тобто єдність національної природи, складу психіки та мислення. Природа та культура знаходяться в діалозі: і в тотожності, і в доповнювальності. Суспільство та історія доповнюють те, чого не даровано країні природою. Космо-Психо-Логос – це єдність тіла (місцевої природи), душі (національного характеру), і духу (мови, логіки) [6, 11-12]. “Єдиний устрій буття (інтернаціональне) кожний народ бачить в особливій проекції, яка називається національним образом світу” [6, 11].

Поняття “світ” розглядається як людина і середовище у їх взаємодії, або як результат переробки інформації про середовище та людину. Переробка інформації відбувається у два етапи: первинні дані, сприйняті органами чуттів, підлягають вторинному перекодуванню за допомогою знакових систем. Для представлення комплексу параметрів Всесвіту – просторово-часових, причинних, етичних, кількісних, семантичних, випрацюваний спосіб опису системи бінарних опозицій, які пов’язані зі структурою простору, структурою часу, кольору, соціальними категоріями. Їх набір включає пари протиставлених ознак з протилежними значеннями, які пов’язані зі структурою простору: верх – низ, небо – земля, зі структурою часу і т. д. На основі наборів двоїстих ознак конструюються універсальні знакові комплекси, за допомогою яких засвоюється світ. Універсальні знакові системи реалізуються у різних кодових системах, таким чином формуються астральний, вегетативний, зооморфний, антропоморфний, кольоровий, астрономічний, числовий, музичний коди [25, 5 – 6].

На думку Г. Г. Почепцова, відображення світу здійснюється шляхом відображення його піків, тобто відображенню підлягає не світ в цілому, а лише його піки, ті його складові, які виявляються для мовця найбільш важливими, релевантними, найбільш повно характеризуючи світ. Мовне уявлення про світ можна розглядати як мовне мислення, оскільки уявлення світу – це його осмислення або інтерпретація; по-друге, це уявлення або відображення носить мовний характер, тобто воно здійснюється у формі мови й існує у формі мови. Співвідношення певного відрізка світу з його мовним зображенням можна визначити як мовну ментальність. Під світом у певній мовній ментальності вчений розглядає не тільки оточуючий людину світ, але й світ створений людиною. Аналізуючи мовне мислення, вчений виходить з наступного розуміння світу: а) світ є єдиним для всіх. Хоча люди живуть у різних частинах світу і для них характерні різні психологічні та ментальні світи, ці світи, взяті в цілому, є єдиними для всіх; б) світ має континуумний характер. Світ членує людина як фізично, так і за допомогою мови. Мовне мислення реалізується за допомогою мисленневих актів. Мовно-мисленневий акт – це акт відображення світу в мові й за допомогою мови [20, 111 – 114].

Всі ці погляди об'єднує думка про те, що МС або КС є результатом узагальнюючої, систематизуючої та класифікуючої діяльності людини у процесі пізнання нею реального світу і є узагальненим результатом, що існує у колективній свідомості тієї чи іншої спільноти людей. Такий ОС є цілісним, глобальним, виражає суттєві властивості світу і є результатом практичної та духовної діяльності людини [1, 115; 2, 44].

Слід розрізняти терміни МКС і ОС, оскільки вони не є синонімами. Співвідношення МКС та ОС О. О. Корнілов розглядає як відношення мовного й образного уявлення про зовнішній світ. Репрезентації фрагментів світу можуть бути картиноподібними (образи) і мовноподібними (слова природних мов і деякі інші формальні системи). МКС належить до репрезентацій другого типу, яким можуть відповідати й образи. Образи, що відповідають лексичним одиницям, є прототипами позначуваних об'єктів. Відповідно О. О. Корнілов розрізняє національний образ світу, що є сукупністю прототипів, які існують у колективній національній свідомості, і національну МКС, яка є сукупністю лексичних еквівалентів цих прототипів. Вчений визначає національний ОС як сукупність прототипів (образів) конкретних концептів [14, 82]. Таким чином, МКС є мовним втіленням образу світу.

Універсальний, глобальний, цілісний образ або модель світу створюється людиною у процесі пізнавальної та практичної діяльності за допомогою всіх видів свідомості. “Не можна зводити все лише до МКС, оскільки цілісне сприйняття світу здійснюється людиною всіма органами чуттів, можна лише говорити про превалювання МКС” [8, 11]. Результат осмислення світу кожним із видів свідомості фіксується у мові, таким чином, слід говорити про множинність МКС. Виділяють індивідуальну свідомість окремої людини, колективну буттєву свідомість нації, наукову свідомість, відповідно такі КС – МКС національної мови, МКС окремої людини та НКС [14, 4].

Національну МКС визначають як результат відображення об'єктивного світу буденною (мовною) свідомістю конкретного етносу [7, 29; 14, 112]. Кожний окремих представник певного народу володіє лише частиною колективного досвіду мовного суспільства, яка фіксується у індивідуальній МКС. Характеристика індивідуальної МКС кожної людини унікальна, вона є відображенням саме її життєвого досвіду, її знання, розуміння та оцінки оточуючого світу.

МКС протиставляється ККС. Проте залежно від того, який смисл вкладають у термін “концепт”, по-різному розуміють концептуальну КС. В. М. Манакін розуміє концепти як одиниці етнокультурної інформації, які відображають світ національного світосприйняття предметів та понять, позначених мовою. Поняття можуть збігатися у різних національно-мовних культурах, а їх концепти – ні. “Концепти як ідеальні утворення кодуються у чуттєво-образних уявленнях, система яких утворює так звану концептуальну картину світу [15, 24]. Світ концептуальних уявлень про предмети й поняття пронизаний етнопсихологічними особливостями поведінки людей, специфічними сценаріями поведінки, які є найбільш очевидними лише при порівнянні, тому концептуальному світу властива національна специфіка, яка разом з особливостями звичаїв та традицій, стереотипами поведінки, не “фотографічно відображається у мові народу, а народжується, живе у мові, утворюючи з нею неподільне етнічне (етно-, психо-, лінгво-, культурологічне) поле” [14, 23 – 27].

По-іншому підходить до вирішення цього питання А. С. Зеленько. На його думку, в основі розрізнення мовної й концептуальної МС лежить питання про співвідношення повсякденно побутової (художньої, релігійної) й поняттєвої моделі світу як частини загальної наукової моделі [8, 12; 9, 126]. Концептуальна картина постає проміжною між науковою та мовною моделями світу, тимчасом як МКС трактується як результат

повсякденно-побутового, наївного пізнання світу [8,6]. При цьому вчений зауважує, що концептуальна МС виявляється універсальною щодо різних періодів в історії одного народу й універсальною для багатьох народів світу. Ступінь узагальнення та абстрагування концепту в концептуальних моделях різних періодів є різним. Концепт – модель плинна, складається на різних рівнях узагальнення та абстрагування, елементами її стають концепти-лексеми й концепти-фраземи. Він вважає неправомірним ототожнювати наукову МС й концептуальну МС [8, 7].

Більшість учених вживають синонімічно терміни “наукова КС” та “концептуальна КС”, яка є єдиною для всіх мовних колективів і відображає сучасний рівень розвитку наукової інтернаціональної думки, що знаходить своє втілення у класифікаціях і термінологіях конкретних наук, тобто є породженням наукової свідомості. У таких концепціях концептуальна модель при її протиставленні мовній КС тлумачиться багатьма дослідниками як наукова модель світу (далі – НМС). При цьому терміни ККС і НКС вживаються як синоніми. МКС протиставляється ККС (поняттєвій, логіко-понятійній, когнітивній), яка є результатом мисленневого логічного пізнання світу, принципово однакового у різних народів [19, 28; 14, 99; 7, 31; 1, 115-116].

Під НКС розуміють систему наукових знань людства про світ, що виробляється в науці й виражається за допомогою фундаментальних наук [14, 112]. Виділяють також національну НКС, яка є інваріантом наукового знання про світ в мовній оболонці конкретної національної мови, тобто НКС, закарбована у терміносистемах національної мови. При цьому національне мовне оформлення НКС не торкається змістовної сторони НКС, а лише адаптує універсальне знання до потреб конкретного мовного співтовариства [14, 12-13].

При порівнянні та розрізненні НКС та МКС про останню говорять як наївну картину світу, оскільки у МКС втілюється наївна свідомість, яка відбиває цілісне сприйняття світу людиною, що може бути логічним і алогічним знанням. Наївну КС прийнято інтерпретувати як відображення повсякденних, побутових уявлень про світ [7, 32; 24, 3; 3, 74; 21, 7]. Виділяють наступні ознаки НКС та МКС, які відрізняють їх одна від одної [14, 15 ; 7, 31-32].

<i>Наукова картина світу</i>	<i>Мовна картина світу</i>
– постійно змінюється, оскільки відображає результати пізнавальної діяльності, ці зміни зумовлені розвитком науки	– змінюється під впливом не нових знань про світ, а нових умов у повсякденному житті
– намагається досягти більшої адекватності відображення світу, хоча не може, бо пізнання нескінченне	– окремі фрагменти зберігають реліктові уявлення людей про світ
– є універсальною, єдиною для всіх мовних спільнот	– знаходять відображення особливості національної духовної діяльності народу
– отримує національну форму у вигляді національних термінологічних систем	– отримує національну форму у вигляді національної мови
– є результатом пізнавальної діяльності людства	– суб’єктивна і фіксує осмислення і розуміння світу етносом на етапі наївного, донаукового пізнання про світ
– відображає точне, логічне знання про світ	– відображає цілісне знання про світ, що включає наївне, донаукове знання
– об’єкт відображення – реальний, матеріальний світ	– об’єкт відображення – реальний матеріальний світ та символічний Всесвіт

Таким чином, розрізняють наукову та концептуальну КС, національну МКС, індивідуальну МКС. “У мовних картинах світу складно взаємодіють та переплітаються

інтернаціональне з національно-специфічним, тому розрізняють універсальну та ідіоетнічну мовні картини світу. Наявність універсалій можна пояснити тим, що мова є біопсихосоціальним феноменом. Так, існують універсальні уявлення, які підтверджують наявність певної загальнолюдської генетичної тенденції [21, 4].

Сучасні дані науково обґрунтовують мову як загальнолюдське біологічно вроджене надбання, як психофізіологічний резерв у мозку людини, єдиний для всього людства. Біологічний фактор мови виявляється в двох основних сферах прояву мовної здібності: у процесі освоєння конкретної людської мови і в процесі збереження, породження та передачі інформації вербальним шляхом. У мові, як і в людині, у складному багатовимірному просторі живуть три основних начала: фізичне (біологічне), психологічне (індивідуальне), соціальне (ширше космічне) [15, 29 – 33].

Російські вчені В.В. Морковкін, А.В. Морковкіна запропонували поняття ментально-лінгвального комплексу [далі – МЛК], який вони трактують як вроджену у людини, постійно функціонуючу, трьохіпостасну, інформаційну систему [17, 66]. Ця інформаційна система функціонує на основі людського мозку та забезпечує сприйняття, розуміння, оцінку, збереження, перетворення, породження і передачу (трансляцію) інформації. МЛК дається людині від природи, оскільки мозок, що є фізіологічним субстратом МЛК, і в найбільш загальних рисах включає мислення, яке є динамічною іпостассю, свідомість, яка виступає як накопичувально-оцінювальна іпостась, та мову, що є інструментальною й комунікативною іпостассю. Будучи спільною властивістю для всіх людей, генетична, вроджена мова у кожній окремій людині реалізується у формі конкретної етнічної мови. Перетворення генетичної мови в етнічну відбувається у процесі соціалізації людини посередництвом ідіоетнічного позначування продуктів діяльності її МЛК. Етнічні мови, таким чином, виступають як специфічні реалізації спільної для всіх людей генетичної мови [17, 68].

Ідея про спільну для всіх людей генетичну мову, що реалізується в етнічних мовах, знаходить відображення і в працях В. М. Манакіна. Вчений висловлює думку про те, що мова функціонує на рівнях мікро- та макросоціумів і виступає відповідно у двох іпостасях: у формі живих існуючих мов народів (у сфері мікросоціуму, тобто безпосередньо мовного колективу); у формі загальної людської мови (в сфері макросоціуму, тобто на рівні вселюдського спілкування в межах космічного інформаційного поля – на рівні ноосфери). Під всезагальною людською мовою слід розуміти єдиний когнітивно-семантичний континуум, який виступає в ролі організуючої сили змістовної сторони всіх мов і знань про світ, що зберігаються й передаються невербальним шляхом. На ноосферичному рівні цей когнітивно-семантичний континуум розчинений у квантах єдиного інформаційного поля. Когнітивно-семантичний континуум не представлений матеріально. “Семантичні континууми кожної мови як у краплині води відображають основну інформацію загальної когнітивно-семантичної сфери, але через призму свого власного бачення світу, яке сформовано тисячолітніми традиціями і значна частина якого виявляється у національно-мовних КС” [16, 81].

Таким чином, відому тезу про інтернаціональний характер людського мислення інтерпретують у рамках універсально-предметного коду, під яким розуміють універсальну логіко-поняттєву базу людини, певну сукупність мовних універсалій, позанаціональний розумовий код. Перекодування єдиного для всіх етносів розумового коду на вербальний у межах конкретної мови, “дискретизація інформаційного континууму” тією чи іншою мовою “переплавляє” єдину логіко-поняттєву базу людства, “відливаючи її в етнічно зумовлені семантичні матриці змістової структури національної мови”. Різні етноси

переживають навколишню дійсність по-різному, об'єктивуючи розмаїття свого сприйняття, відчуття й оцінки у мовних формах тих етнічних форм, носіями яких вони є. Саме сфера екстралогічного у сприйнятті дійсності тим чи іншим етнічним колективом, сфера емотивно-оцінної діяльності етнічної свідомості створюють неповторність і національну унікальність мов світу [7, 23-24; 14, 121-122; 11, 185-186].

Інтегральний образ реальності, крім відображення дійсності, яка пізнана емпіричним шляхом, включає символічний всесвіт. Елементами цього всесвіту є міфологія, релігія, мистецтво, певні парадигми наукових уявлень [22, 105; 21, 16].

Н. С. Новікова та Н. В. Черемсіна запропонували класифікацію мовних картин світу, яка базується на методі бінарних опозицій. Як в універсальній, так і в ідіоетнічній КС розрізняють матеріальний (реальний) та духовний (ментальний); емпіричний та раціональний; просторовий та часовий світи. І в універсальній, і в ідіоетнічній КС протиставляються реальний та фантастичний, реальний та міфологічний, земний та небесний світи, світ природи та людини. У межах спільної ідіоетнічної КС протиставляються загальнонаціональна МКС та мовні КС, обмежені соціальною сферою – територіально (діалекти) та професійно (підмови наук та ремесел), жаргони, арго. Загальнонаціональній МКС протиставляються МКС у сфері релігійного культу – у різних різновидах конфесій. Особливі мовні КС складають і стилі мови. Виділяють також можливі світи, які відповідають тим чи іншим стереотипним ситуаціям. У функціонуванні ідіоетнічної МКС протиставляються світ мовлення дорослих і світ дитячого мовлення. В індивідуальній МКС і у всіх текстах одного автора виділяють зовнішній та внутрішній світи. Можна говорити про ієрархію МКС, кожному світу відповідає не тільки своєрідність мовленнєвих засобів, але й певне концептуальне ядро. У кожного світу є специфічні мовленнєві сигнали, відомі лише певному колу носіїв мови. Найбільш чітко сигнали конкретного світу виражені в словах-концептах, в лексиці та фразеології, у прислів'ях та приказках [18, 42-47].

Іншу класифікацію пропонує А. С. Зеленько. Синкретична модель світу розмежовується на повсякденно-побутову (мовну), наукову, міфологічну, релігійну та художню і кожна має форму і зміст. Одиниці змісту повсякденної КС складають конкретні життєві ситуації. Кожна з моделей відтворює пізнаваний світ у цілісності і є його структурно-системним відтворенням [8, 11-13]. При цьому у сучасної людини по-різному з різними співвідношенням поєднуються всі типи мислення й моделі світу. "...конкретно-образна (мовна) модель, що стала базою формування понятійної, як і генетична, що стала основою конкретно-образної (мовної), коригуються і узгоджуються науковою моделлю світу" [10, 29].

Проте, якими б різноманітними не були моделі (картини) світу, вони утворюють в свідомості людини єдину цілісну систему уявлень про світ і їх "взаємозв'язок пояснюється принципом антропоцентризму, адже всі вони створені свідомо чи підсвідомо людиною для людини як елемента усіх типів людських єдностей у складі земної цілісної цивілізації" [9, 131].

Таким чином, за допомогою мислення, свідомості, мови людина пізнає навколишній світ і в процесі життєдіяльності створює картину світу. Творча інтерпретація інформації про оточуючий світ, про існування людини в ньому, відбувається на рівні колективної мовної свідомості певної мовної спільноти, що формує національну мовну картину світу. У кожної людини як представника певного народу формується індивідуальна МКС, яка є частиною національної МКС.

Наша позиція полягає у наступному: існує єдина логіко-поняттєва база людства, яка в різних концепціях іменується як єдиний універсально-предметний код, єдиний когнітивно-семантичний континуум і є передумовою існування універсальної МКС та складає ядро змістовної структури мови. Перекодування єдиного розумового коду на вербальний у межах етнічної мови відбувається під впливом конкретних історичних, соціальних та територіальних умов та завдяки ментально-лінгвальному комплексу, який притаманний кожній людині.

Використана література:

1. *Алефиренко Н.Ф., Золотых Л.Г.* Проблемы фразеологического значения и смысла (в аспекте межуровневого взаимодействия): Монография. – Астрахань: Изд-во Астрахан. гос. пед. ун-та, 2000. – 220 с.
2. *Апресян Ю.Д.* Лексическая семантика. Синонимические средства языка. – М.: Наука, 1974. – 367 с.
3. *Баранов А.Н.* Аксиологические стратегии в структуре языка // Вопросы языкознания. – 1989. – №3. – С. 74-89.
4. *Верещагин Е.М., Костомаров В.Г.* Лингвострановедческая теория слова. – М.: Русский язык, 1980. – 320с.
5. *Гак В.Г.* К проблеме соотношения языка и действительности // Вопросы языкознания. – 1972. – № 5. – С. 12 – 22.
6. *Гачев Г.* Национальные образы мира. Космо-Психо-Логос. – М.: Издательская группа “Прогресс” – “Культура”, 1995. – 480 с.
7. *Голубовська І.О.* Етнічні особливості мовних картин світу: Монографія, 2-е вид., випр. і доп. – К.: Логос, 2004. – 284 с.
8. *Зеленько А.С.* Концептуальна та мовна картина світу // Вісник Луганського державного педагогічного університету ім. Т. Шевченка. Філологічні науки. – 2002. – № 4 (48). – С. 6-12.
9. *Зеленько А.С.* Основи лексикології (під кутом зору теорії лінгвістичного детермінізму). Монографічне дослідження / Луганський держ. пед. ун-т ім. Т.Шевченка. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 180 с.
10. *Зеленько А.С.* Про становлення семасиології у філософсько-психологічному осмисленні: стан і перспективи: Монографія. – Луганськ: Альма-матер, 2005. – 199 с.
11. *Караулов Ю.Н.* Русский язык и языковая личность. – Москва: Наука, 1987. – 264 с.
12. *Колишанский Г.В.* Объективная картина мира в познании и языке. – М.: Наука, 1990. – 108 с.
13. *Комлев Н.Г.* Слово, денотация и картина мира // Вопросы философии. – №11. – 1981. – С. 25-37.
14. *Корнилов О.А.* Языковые картины мира как производные национальных менталитетов. 2-е изд., испр. и доп. – М.: ЧеРо, 2003. – 349 с.
15. *Манакин В.Н.* Сопоставительная лексикология. – К.:Знання, 2004.– 326 с.
16. *Манакин В.Н.* Языковые картины мира в перспективе контрастивной лингвистики // Язык и культура. Вторая международная конференция. Доклады /Составитель С.Б. Бурого. – К., 1993. – С. 77-83.
17. *Морковкин В.В., Морковкина А.В.* Язык, мышление, сознание et vice versa // Русский язык за рубежом. – 1994. – № 1. — С. 63-70.
18. *Новикова Н.С., Черемсина Н. В.* Многомирие в реалии и общая типология языковых картин мира // Филологические науки. – М. – 2000. – №1 – С. 40-49.
19. *Остапович О. Я.* Гіпотеза подвійної лінгвістичної додатковості // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Л.Українки. Філологічні науки. – 2000. – № 2. – С. 26-30.
20. *Почепцов О.Г.* Языковая ментальность: способ представления мира // Вопросы языкознания. – 1990. – № 6. – С.110-122.
21. *Сукаленко Н.И.* Отражение обыденного сознания в образной языковой картине мира /АН Украины; Под общ. ред. В.В.Акуленка. – К.: Наукова думка, 1992.– 164 с.
22. *Телия В.Н.* Коннотативный аспект семантики номинативных единиц /АН СССР Ин-т языкознания /Отв. ред. А.А. Уфимцева. – М.: Наука, 1986. – 143 с.
23. *Телия В.Н.* О специфике отражения мира психики и знания в языке // Сущность, развитие и функции языка. – М.: Наука, 1987. – С. 65-74.
24. *Урысон Е.В.* Языковая картина мира vs обиходные представления (модель восприятия в русском языке) // Вопросы языкознания. – 1992. – №2. – С. 3-22.
25. *Цивьян Т.В.* Лингвистические основы балканской модели мира /Отв. Ред. В. Н. Топоров; АН СССР Ин-т славяноведения и балканистики. – М: Наука, 1990. – 207 с.